

PROGRAM ROZWOJU TURYSTYKI GMINY GORZYCE

Opracowanie wykonano na zlecenie Urzędu Gminy w Gorzycach

Dr Waldemar SZENDERA, Wacław WRANA

Gorzyce, listopad 2003

Wprowadzenie

Na kogo Bóg łaskawie spojrzy,
Ten dąży w dal, w szeroki świat,
Ten cuda świata skryte dojrzy,
Gór, lasów, rzek i łąków kwiat.

Wem Gott will rechte Gunst erweisen,
Den schickt er in die weite Welt;
Dem will er seine Wunder weisen
In Berg und Wald und Strom und Feld¹.

Tymi pięknymi słowami przed 300 laty największy śląski poeta romantyczny z podraciborskich Łubowic - Józef von Eichendorf, wyraził swoje umiłowanie Śląskiej Ziemi. My – u progu XXI wieku mamy zaszczyt przechowywać skarby Tej Ziemi mimo wielu pokus i zawirowań dziejowych. Jednym z najnowszych wyzwań, przed którym stoimy jest czas pro europejskich przemian naszego społeczeństwa.

I tak: z jednej strony chcemy żyć dostatniej, z drugiej zachować walory środowiska naturalnego. Pragniemy ucieczki w zacisze dalekich lasów i pól, a jednocześnie dążymy do poznania innych ludzi. Konieczność rozwiązania tych sprzecznych dążeń mieszkańców jest m.in. zadaniem demokratycznych organów przedstawicielskich, jakimi są lokalne władze. To one ryzykując wiele, muszą zaproponować swoim mieszkańcom niestandardowe, innowacyjne rozwiązania wielu współczesnych problemów.

Jednym z takich problemów stojących przed Gminą Gorzyce, jest kwestia wypracowania odpowiedniej polityki w zakresie turystyki. Źródłem podejmowanych w tej materii działań są wielkie walory przyrodnicze i krajobrazowe miejscowości tej gminy, wynikające z położenia geograficznego. Dotychczas jednak w Gminie Gorzyce nie istniała tradycja przyjmowania turystów, toteż opracowanie jakiegokolwiek strategii, wniesienie nawet najlepszego pomysłu bez akceptacji społecznej, byłoby w tych okolicznościach bezzasadne. W końcu 2003 roku legitymacją społeczną pozwalającą opracować niniejszy dokument stały się wyniki przeprowadzonych warsztatów nad Strategią Rozwoju Gminy, jak i sama strategia (Wrana, Budziński 2003). Wykazały one, że ów potencjał turystyczny jest jednym z najcenniejszych zasobów posiadanych przez tutejszą społeczność. Inną ważną sferą projektowania jest wiedza o zasobach. Te zostały starannie przygotowane w Waloryzacji Przyrodniczej Gminy Gorzyce (Chlebik 2002). Zawarte w niej propozycje ochrony terenów wartościowych przyrodniczo powinny zostać w pełni zrealizowane.

Składamy podziękowania pani Wójt Krystynie Durczok za powierzenie nam tak odpowiedzialnego zadania i życzliwe przyjęcie śmiałych propozycji. Podziękowania Panu dr Krzysztofowi Wrane za udostępnienie materiałów do Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce oraz Panu mgr Grzegorzowi Chlebikowi za pokazanie walorów przyrodniczych gminy. Osobne podziękowania dla

¹ Z wiersza Józefa von Eichendorfa pt. „Wesoły wędrownik“ („Der frohe Wandersmann“)

mieszkańców gminy za pomoc w zrozumieniu problemów miejscowości – szczególnie dziękujemy Panu Januszowi Reclikowi.

Spis rzeczy:

- <i>Położenie</i>	S.
4	
- <i>Analiza zasobów i sytuacji wyjściowej</i>	S.
5	
- <i>Wyjściowy stan działalności i infrastruktury turystycznej</i>	S.
8	
- <i>Analiza oczekiwań</i>	S.
9	
- <i>Wskazania kierunków realizacji</i>	
s.10	
- <i>Partnerzy</i>	s.1
3	
- <i>Priorytety</i>	s.1
4	
- <i>Koncepcje</i>	projektów
<i>strategicznych</i>	s.15
- <i>Działania wspierające i zabezpieczające w kompetencjach gminy</i>	s.19
- <i>Działania wtórne i zabezpieczające w kompetencjach lokalnej społeczności inspirowane</i>	przez
<i>UG</i>	s.20
- <i>Wytworzenie produktu turystycznego</i>	
s.21	
- <i>Wnioski</i>	
s.23	
- <i>Podsumowanie</i>	
s.24	

POŁOŻENIE

Gmina Gorzyce jest gminą wiejską usytuowaną w granicach województwa śląskiego. Terytorialnie jest ona największą gminą powiatu wodzisławskiego – liczy 64 km². Żyje tutaj ponad 19 tys. mieszkańców.

Położenie geograficzne gminy określić można jako obszar leżące na styku trzech mezoregionów: Doliny Górnej Odry, Płaskowyżu Rybnickiego oraz części Wysoczyzny Ostrawskiej (leżącej w Czechach).

Inną cechą położenia geograficznego gminy Gorzyce jest jej umiejscowienie w kulminacji obniżenia pomiędzy łańcuchami górskimi Karpat i Sudetów nazywane Bramą Morawską. Od wschodu z obszaru gminy widoczne są szczyty Beskidu Śląskiego i Beskidu Morawsko - Śląskiego (w Czechach), a od zachodu dostrzec można Góry Złote.

Fitogeograficznie Gmina Gorzyce należy do krainy Dolin Wielkich Rzek Europy Środkowej. Znajdują się tutaj miejsca skrzyżowań najważniejszych kanałów migracji proveniencji roślinnych i zwierzęcych w tej części Europy. Obszar gminy łączy Sudety z Karpatami oraz południe Europy Środkowej z północą kontynentu.

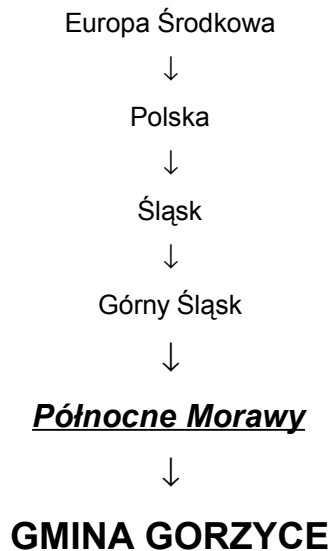
Przyjmując kryteria etniczne Gmina Gorzyce jest częścią Górnego Śląska z elementami etnicznymi Północnych Moraw. Odbiciem tej przynależności jest Gwara Śląska z relikami słownictwa Morawskiego.

W niniejszym opracowaniu proponujemy przyjęcie nazwy „**Północne Morawy**” dla postrzegania położenia Gminy Gorzyce w kontekście historycznym, społecznym z uwzględnieniem zarazem uwarunkowań geograficznych, przyrodniczych jak i etnicznych.

Proponujemy, więc następujące umiejscowienie Gminy Gorzyce:

Europa

ANALIZA ZASOBÓW I SYTUACJI WYJŚCIOWEJ

- **Zaplecze**

- Skuteczność w zarządzaniu gminą wyrażająca się w stabilności władzy
- Dobry stan infrastruktury w gminie (zwłaszcza dróg gminnych)
- Umiejętność pozyskiwania i zarządzania środkami pomocowymi
- Pozytywne nastawienie mieszkańców

- **Słabe strony**

- Brak infrastruktury turystycznej
- Braki w infrastrukturze ekologicznej wyrażające się niskim poziomem skanalizowania gminy (ok. 5%)
- Mechanizmy promocji niedostosowane do planowanych działań w zakresie rozwoju turystyki
- Brak sprecyzowanego wizerunku gminy w otoczeniu.
- Niski poziom uświadomienia mieszkańców, co do możliwości rozwijania działalności gospodarczej w zakresie turystyki i agroturystyki
- Brak środków finansowych na pokrycie wkładu własnego przy aplikacji o środki UE

- **Wartości:**

- Atrakcyjna rzeźba terenu wraz z elementami krajobrazu w postaci:

1. Antropogenicznych akwenów w dolinach Odry i Olzy,
 2. Wideł Odry i Olzy wraz z zalewiskami i starorzeczami,
 3. Polder Buków,
 4. Uskoki i zbocza o charakterze klifowym na wzniesieniu Płaskowyżu Rybnickiego nad Doliną Odry,
 5. Wyspowe zalesienia grądowe w jarach polodowcowych,
 6. Pagórkowate wzniesienia Wysoczyzny Osrawskiej,
 7. Olesy nad Olzą.
- Bogactwo przyrodnicze wyrażające się w zróżnicowaniu szaty roślinnej. Na terenie gminy występuje ponad 1000 taksonów roślin naczyniowych (Grzonka 1986, Prudel 1988, Urbisz 1998) oraz ponad 100 gatunków mchów (Stebel 1996).
 - Dogodne czynniki środowiska naturalnego sprzyjają gniazdowaniu ptaków. Na terenie gminy stwierdzono występowanie prawie 160 taksonów ptaków (Chlebik 2002).
 - Liczne zielone enklawy sprzyjają występowaniu zwierzyny płowej (Chlebik 2002).
 - Bogactwo środowisk wodnych sprzyja występowaniu wielu gatunków ryb i płazów (Chlebik 2002).
 - Łagodny klimat Bramy Morawskiej (należący do najkorzystniejszych w Polsce) sprzyja migracji wielu gatunków zwierząt (obserwacje ostatnich lat potwierdzają przemieszczanie się na północ wielu gatunków zwierząt w tym pajęczaków np. Tygrzyka pasiastego)
 - Na terenie gminy zachowały się jeszcze tradycyjne ogródki przydomowe – śląskie zegrodki. W niektórych gospodarstwach zegrodki mają tradycyjny podział funkcjonalny na ogród warzywny (grincojg), sad (karejki z gałyziami i krzami), część ozdobna (piykny łogrodek) i kaczok z zegrodkiem do kur, gęsi i kaczek. Ta ostatnia część to protoplasta przydomowej oczyszczalni ścieków sprzed 200 lat! (Duda Szendera 2000). W ogródkach tych uprawia się, choć niestety coraz rzadziej stare odmiany roślin ozdobnych (bylin i krzewów) i sadowniczych (takich jak np. jabłonie: Żeleźniok, Książę Albert Pruski, Piękna z Rept, Papierówka, lokalne odmiany wiśni np.: Szklanka Gorzycka i inne)
 - Bogactwem przyrodniczym są także lokalne sposoby i technologie stosowane w rolnictwie, ogrodnictwie i pszczelarstwie (uprawa starych odmian zbóż czy hodowla tradycyjnych ras zwierząt). Zachowanie tych elementów przyrody zwiększa zasoby oraz różnorodność genetyczną.
 - Położenie geograficzne stanowiące połączenie wielu walorów geograficzno-przyrodniczych i historyczno-społecznych (omówione wcześniej).
 - Zasoby ludzkie zdolne do kreatywnego myślenia i podejmowania innowacyjnych działań.
 - Bogate dziedzictwo historyczne związane z unikatowością dziejów tej części Śląska w skali Polski. Potwierdzone ślady państwowości związane z funkcjonowaniem Państwa Wielkomorawskiego pozwalają przesunąć o 200 lat wstecz moment chrystianizacji tej części śląszczyzny
 - Miejsca kultu religijnego z sanktuarium MB Fatimskiej w Turzy na czele, stanowiące ważny element funkcjonowania lokalnej społeczności, jak i przybywających pielgrzymów.

- **Zagrożenia**

- Makroekonomiczne – związane z problemem bezrobocia na Śląsku i degradacją terenów pogórnich (m.in. bieda społeczeństwa i brak klientów na usługę turystyczną)
- Potencjalna niezdolność gminy do działania systemowego i wspierającego związana z niestałością czynnika ludzkiego w procesie sprawowania władzy (zmiany polityczne, zmiany personalne w Urzędzie Gminy, zmiany powyborcze, tarcia wewnętrzne itp.)
- Brak gotowości lokalnego kapitału do inwestowania w infrastrukturę turystyczną gminy. Właściwie jest to brak rozeznania możliwości ewentualnej aktywności lokalnych przedsiębiorców w nową na terenie gminy gałąź gospodarki.
- Potencjalna i faktyczna niechęć mieszkańców gminy do prowadzenia i rozwijania działalności turystycznej lub niska efektywność zasobów ludzkich. Sfera słabo poznana, lecz niezmiernie ważna dla prawidłowego funkcjonowania Programu Rozwoju Turystyki.

WYJŚCIOWY STAN DZIAŁALNOŚCI I INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ

- W chwili obecnej na terenie gminy prowadzonych jest kilka form aktywności turystycznej. Do zidentyfikowanych działań i zjawisk należą:
 - Letni wypoczynek dojazdowy mieszkańców aglomeracji ROW nad brzegami rzeki Olzy w Olzie
 - Turystyka wędkarska w dolinach rzek i na wyrobiskach
 - Koncerty muzyki Country w Czyżowicach
 - Zwierzyniec z kompleksem rekreacyjnym w Rogowie
 - Nauka i uprawianie jazdy konnej w Belsznicy
 - Przejazdowa turystyka rowerowa szlakami trasy rowerowej 316Y
 - Turystyka handlowa na terenie Gorzyc i innych miejscowości (mieszkańcy Republiki Czeskiej)
 - Turystyka pobytowa nad brzegami wyrobisk w Odrze, Olzie i Bluszczowie
 - Turystyka pielgrzymkowa do sanktuarium MB Fatimskiej w Turzy Śląskiej
 - Pobyty zdrowotne w Domu Pomocy Społecznej w Gorzycach
 - Pobyty zdrowotne w Wojewódzkim Ośrodku Leczenia Odwykowego w Gorzycach

Cztery ostatnie działania mają charakter stały i opierają się o zaplecze instytucjonalne: Gminy Gorzyce, Parafii Rzymskokatolickiej w Turzy i NFZ.

Pozostałe mają charakter zjawiskowy, incydentalny bądź akcyjny oparty o działania jednostek (osób prywatnych) bądź wręcz wymagające dopiero powstania obudowy instytucjonalnej

- Elementy infrastruktury turystycznej istnieją bądź powstają w:
 - Olza/Odra – ośrodki wypoczynkowe w zarządzie gminy
 - Czyżowice – prywatna zagroda regionalna
 - Rogów – prywatny zwierzyniec z kompleksem rekreacyjnym
 - Belsznica – prywatny ośrodek nauki i uprawiania jazdy konnej
 - Turza Śl. – ośrodek pielgrzymkowy

ANALIZA OCZEKIWAŃ

- Mieszkańców

Podstawą badania oczekiwań mieszkańców były prace nad Strategią Rozwoju Gminy Gorzyce w pierwszej połowie roku 2003. Na bazie informacji pozyskanych podczas spotkań warsztatowych oraz ankiet wypełnionych przez przedstawicieli organizacji oraz osób indywidualnych, zakłada się pozytywny stosunek mieszkańców do Programu Rozwoju Turystyki. Punktem odniesienia były również badania ankietowe dot. budowy kompleksu sportowo - rekreacyjnego z basenem krytym w Gorzycach. Udział w badaniu ankietowym wzięli mieszkańcy wszystkich miejscowości wyrażając pozytywne nastawienie nie tylko do budowy kompleksu, ale i do rozbudowy całej bazy sportowo-rekreacyjnej w Gminie Gorzyce.

Wdrażanie Programu Rozwoju Turystyki wymaga wypracowania systemu ankiet kierunkowych badających stosunek poszczególnych grup mieszkańców do realizowanych działań.

W kontekście ważnej roli, jaką w życiu społecznym lokalnej społeczności zajmuje religia, zadbać należy o partnerskie relacje z władzami duchownymi przy realizacji programu. Nawiązanie dialogu i współpracy ze środowiskiem duchownych pozwoli na zapewnienie harmonii między rozwojem materialnym i duchowym mieszkańców. Pozytywny stosunek duszpasterzy do programu konieczny jest zwłaszcza w zakresie promocji turystyki pielgrzymkowej.

- Władz

Oczekiwania władz samorządowych w sposób kompleksowy zawarte zostały Strategii Rozwoju Gminy Gorzyce do roku 2015. Punktem odniesienia w realizacji tych zadań będzie stan wyjściowy określony w niniejszym Programie Rozwoju Turystyki. Wobec takich ram władze oczekują spójności tych dokumentów jak i ich wykonalności w praktyce.

WSKAZANIA KIERUNKÓW REALIZACJI

Oczekiwane efekty społeczne, ekonomiczne, polityczne, demograficzne etc.

Oczekiwania ekonomiczne wydają się być tutaj najłatwiejsze do zdefiniowania – poprawa poziomu przychodów uczestników programu. Pozostałe efekty będą pochodną powodzenia projektu.

Główni beneficjenci

Beneficjentami programu powinni być wszyscy mieszkańcy gminy Gorzyce:

- Bezpośrednimi beneficjentami programu będą jednostki przedsiębiorcze nastawione pozytywnie do Programu Rozwoju Turystyki (PRoTur):
 1. Rolnicy, sadownicy, pszczelarze
 2. Wytwórcy żywności
 3. Właściciele bazy noclegowej
 4. Handlowcy
 5. Właściciele wypożyczalni środków transportu: rowerów, samochodów, koni, łodzi itp.
 6. Ośrodki kultury
 7. Parafie

- Pośrednio pozostali mieszkańcy gminy:
 1. Poprzez świadczenie usług dodatkowych (nie związanych z PRoTur)
 2. Korzystanie z efektów inwestycji infrastrukturalnych
 3. Korzystanie z efektów wyższych przychodów gminy generowanych przez PRoTur

Główni odbiorcy

- Turyści polscy i zagraniczni
- Dzieci i młodzież szkolna z gminy jak i okolicy (Polski i zagranicy)
- Ludzie starsi z Polski (i zagranicy)
- Kuracjusze

- Przyrodnicy
- Konsumenci zdrowej żywności
- Mieszkańcy gminy

Odkrycie i akceptacja partnerów zewnętrznych

W celu usprawnienia procesu rozwoju turystyki w gminie jest konieczne dzielenie się z otoczeniem własnymi sukcesami, ale i porażkami i niepowodzeniami w celu pomnożenia korzyści własnych.

Mogą to być działania adresowane do:

- Organizacji ponadnarodowych
- Euroregionu Silesia
- Przedstawicielstw dyplomatycznych państw europejskich
- Gmin i związków gmin w Polsce
- Gmin i związków komunalnych w Czechach
- Powiatów i Województw
- Wpływowych osób i instytucji (w tym przedsiębiorców)
- Fundacji, funduszy i innych zewnętrznych centrów finansowych działających na terenie państw Unii Europejskiej

Zakres integracji lokalnej społeczności, a proces ożywienia gospodarczego gminy

Ożywienie gospodarcze powinno doprowadzić do integracji lokalnych środowisk. Proces ten jednak nie będzie łatwy, ponieważ wzrost gospodarczy powoduje zróżnicowanie dochodów jednostek, a to z kolei budzi zawiść pozostałych. Rolą inicjatora procesu będzie dbałość o zdrowe relacje pomiędzy uczestnikami.

Powstanie NGO -sów w Gminie

Organizacje Pozarządowe (NGO) są ważnym ogniwem uzupełniającym działanie trzech głównych sektorów państwa. Ich rola powinna wykrystalizować się w pierwszych latach funkcjonowania programu, szczególnie w odniesieniu do działań prawnych, aplikacyjnych, nadzoru społecznego, ochrony środowiska i ochrony materialnej zasobów kultury.

Kreacja silnych jednostek

Silne jednostki już funkcjonują na terenie gminy. Rolą organizatora PProTur jest ich pozyskanie i ukierunkowanie na cele korzystne dla nich samych jak i procesu zmian w gminie.

Polifiletyczny rozwój oczekiwań uczestników procesu przemian, dążących do jednego celu

Należy założyć, iż każdy z uczestników Programu Rozwoju Turystyki będzie miał własną receptę i pomysł na jego realizację. Pojedyncze rozwiązania mogą na pewnych etapach być niespójne, realizowane bez koordynacji czasowej. Wizja całości programu powinna być jednak zachowana mimo zmian politycznych we władzach. Proces zmian związanych z realizacją programu dotyka niezmiernie delikatnej materii środowiska wiejskiego, gdzie większość uczestników będzie ryzykować własnym majątkiem efektem pracy wielu pokoleń by uzyskać pożądaną efekt końcowy. Rolą organizatora będzie dbałość o realizację programu jako całości.

Partnerzy

- **Partnerzy wewnętrzni:**

- Lokalne organizacje i stowarzyszenia,
- Sołtysi,
- Nieformalne grupy rolników, rzemieślników, kupców etc.
- Grupy producentów rolniczych,
- Wiejskie związki branżowe,
- Związek Kółek i Organizacji Rolniczych,
- Cechy Rzemieślnicze,
- Duchowni,
- Lokalni przedsiębiorcy i przemysłowcy,
- Banki i organizacje finansowe działające na terenie gminy,
- OSP,
- KGW,
- Polski Związek Wędkarski
- Zainteresowani mieszkańcy gminy i ich związki (np. Związek Górnośląski),
- Policja,
- Straż graniczna,
- Służba zdrowia,
- Nadleśnictwo Rybnik.

- **Partnerzy zewnętrzni:**

- Starostwo Powiatowe w Wodzisławiu,
- Ościenne gminy i związki gminne,
- Województwo Śląskie – Wydział Terenów Wiejskich,
- Organizacje ponadregionalne (Euroregion Silesia),
- PKP,
- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej i Melioracji,
- Posłowie, senatorowie, radni wojewódzcy,
- Nieautochtoniczni mieszkańcy gminy,
- Ośrodki Doradztwa Rolniczego,
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- Agencja Własności Rolnej
- Śląska Izba Rolnicza
- Organizacje pozarządowe (NGO)

PRIORYTETY

1. Ochrona wartości środowiska naturalnego i krajobrazu
2. Podniesienie standardu życia mieszkańców
3. Zachowanie wartości historycznych i kulturowych
4. Podniesienie dochodów mieszkańców i gminy
5. Wzrost standardu bazy sportowo-rekreacyjno-turystycznej

Tak sformułowana lista priorytetów niesie w sobie wiele sprzeczności:

- Ochrona wartości przyrodniczych często zagraża środowisku naturalnemu bądź odbywa się jego kosztem. Bywają również zagrożone wartości kultury i tradycji lokalnych. Przy realizacji zadań PProTur należy stosować zasady zrównoważonego rozwoju w środowisku wiejskim.
- Wyższy standard życia mieszkańców nie zawsze oznacza sukces finansowy
- Ochrona środowiska jak wartości historycznych wymaga nakładów i rzadko przynosi korzyści materialne.
- Wysoki poziom zachowania środowiska naturalnego i wartości historycznych jak i tradycji podnosi standard życia mieszkańców kosztem wielu niedogodności i ograniczeń

KONCEPCJE PROJEKTÓW STRATEGICZNYCH

Projekt 1

„Most „Awinion” na widłach Odry i Olzy – Rezerwat Biosfery”

- Opracowanie i utworzenie „Ornitologicznej Ścieżki Dydaktycznej”

Platforma widokowa nad widłami Odry i Olzy wraz z przeszkloną salą przeznaczoną do prowadzenia edukacji ekologicznej w jednym z najciekawszych przyrodniczo regionów Europy objętych ochroną w ramach programu „Natura 2000”. Na tym obszarze można obserwować ponad 150 gatunków ptaków, podziwiać łącznie się dwóch rzek, obserwować klify pradoliny Odry wznające się w utworze Płaskowyżu Rybnickiego oraz ponad 500 taksonów roślin naczyniowych w najniższym miejscu Bramy Morawskiej

Projekt 2

„Renowacja zabytkowych Parków wraz z otoczeniem” (Gorzyczki, Gorzyce)

- Uporządkowanie parków
- Dokonanie waloryzacji przyrodniczej i rozpoczęcie działań zmierzających do umieszczenia parków na liście zabytków
- Wskazanie i zatwierdzenie drzew pomnikowych
- Oznakowanie terenu parków, umieszczenie tablic informacyjnych
- Wkomponowanie parków w lokalne i regionalne trasy/ścieżki turystyczne
- Opracowanie ścieżki dydaktycznej „Zabytkowe Parki Ziemi Wodzisławskiej”

Projekt 3

„Zagroda Północno Morawska w rytmie Country”

- Promocja Szwajcarii Czyżowickiej jako miejsca atrakcyjnego turystycznie i ekologicznie
- Wspieranie organizacyjne inicjatywy budowy skansenu/zagrody na obszarze „Rancho Western”

Projekt 4

„Pałnik na wieży kościoła w Rogowie”

Udostępnienie wieży kościoła w Rogowie na użytek punktu widokowego na dolinę Olzy i Odry. Obszar gminy łączy Sudety z Karpatami oraz południe Europy Środkowej z Północą kontynentu w malowniczym regionie Północnych Moraw.

Widać stąd:

- Piękną perspektywę Doliny Górnej Odry i Olzy,

- Kulminację obniżenia pomiędzy łańcuchami górskimi Karpat i Sudetów nazywane Bramą Morawską.
- Od wschodu szczyty Beskidu Śląskiego (z Czantorią) i Beskidu Morawsko Śląskiego (z Rohaczem w Czechach), a od zachodu dostrzec można Góry Złote (z Biskupią Kopą w Czechach).
- Zbocze Płaskowyżu Rybnickiego w malowniczym rejonie Szwajcarii Czyżowickiej
- Wieże wszystkich kościołów w Gminie Gorzyce.
- Opracowanie ścieżek pątniczych.

Projekt 5

„Wenecja Północno Morawska”

- Budowa systemu kanałów i śluz łączących zalane wyrobiska antropogeniczne w Odrze, Olzie i Bluszczowie oraz „Wrót Wodnych” otwierających drogę wodną z „Wenecji Północno Morawskiej” na rozlewiska Polderu Buków i dalej Odry
- Utworzenie szlaku wodnego pomiędzy „Wenecją Północno Morawską”, a Raciborzem [i dalej Odrą wznowienie rejsów turystycznych].
- Zorganizowanie Gminnego Ochotniczego Pogotowia Wodnego (służb ratowniczych przydatnych w czasie powodzi pełniących stałe dyżury w rejonie „Wenecji północnych Moraw”)
- Opracowanie wodnej ścieżki dydaktycznej.
- Przygotowanie bazy pływającej (wypożyczalni).
- Zorganizowanie przewozów lądowych pomiędzy akwenami do czasu budowy kanałów (podobnie jak na Kanale Augustowskim)

Projekt 6

„Winnice - powrót do źródeł chrześcijaństwa” (uprawa winorośli i produkcja win)

- Położenie geograficzne, klimat (miejsce o najłagodniejszym klimacie w Polsce), zbocze wniesień? o wystawie południowej, wreszcie historyczne nazwy sugerujące istnienie winnic w przeszłości pozwalają na odtworzenie produkcji wina w południowej Polsce. Wina tutaj produkowane prawdopodobnie nigdy nie będą mogły konkurować z winami południowymi, mogą stać się jednak lokalną atrakcją na miarę Eisswein lub Beaujolais Nouveaux (historia tego ostatniego kiepskiej jakości wina ma zaledwie 10 lat!).
- Odbudowa tradycji winiarskich
- Ścieżka turystyczna pokazująca tradycje winnic w Północnych Morawach (Winna Góra pomiędzy Bluszczowem a Rogowem)

Projekt 7

„Zachowanie lokalnego „transportu” kolejowego”

- Uruchomienie szybkiego transportu autobusem szynowym pomiędzy Bełznicą a Raciborzem, Wodzisławiem, Ostrawą

- Lokalny skansen kolejowy w Turzy na torowisku prowadzącym do kopalni Fryderyka
 - Adaptacja nastawni dla potrzeb mini hotelu kolejowego
- Ścieżka rowerowa „Szlakiem starych kolei”, a na zachowanych starych odcinkach przejażdżki ręczną drezyną.

Projekt 8

„Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego z basenem krytym”

- Wykorzystanie basenu dla podniesienia standardu oferty turystycznej Gminy Gorzyce
- Zagospodarowane otoczenia basenu na promocję wartości przyrodniczych i historycznych (stworzenie galerii przyrodniczej i historycznej) a przez realizację funkcji dydaktycznej
- Zachęcenie odwiedzających basen do korzystania z innych atrakcji turystycznych oferowanych przez Gminę Gorzyce
- Wkomponowanie basenu w sieć turystycznych ścieżek rowerowych i dydaktycznych

Projekt 9

„Skarby znane i nieznane”

Opracowanie interdyscyplinarnej ścieżki dydaktycznej będącej przewodnikiem po zasobach historycznych, przyrodniczych i kulturowych Gminy Gorzyce:

- Opracowanie i wydanie przewodnika/monografii Gminy Gorzyce
- Oznakowanie miejsc mających dużą wartość historyczną lub przyrodniczą (kapliczki, parki, Szwajcaria Czyżowicka) oraz wartość symboliczną (Kopiec, Góra Winna, miejsca związane z życiem wybitnych mieszkańców gminy)
- Promocja ścieżki jako elementu oferty turystycznej dla młodzieży szkolnej

Projekt 10

Nasz ambasador w Unii Europejskiej

Promocja dorobku intelektualnego profesora Dominika Lasoka:

- Upowszechnianie wiedzy o dokonaniach Prof. Lasoka za pośrednictwem szkół
- Waloryzacja miejsc związanych z życiem profesora

Uwzględnienie osoby prof. Lasoka w zewnętrznej polityce promocyjnej Gminy Gorzyce

Projekt 11

„Kolonja Fryderyk – Skansen postindustrialny”

- Odtworzenie zaplecza powierzchni kopalni
- Stworzenie ekspozycji starych maszyn górniczych

- Ścianka wspinaczkowa

Projekt 12

„Bród na Olzie – Szlakami przemytników”

Projekt realizowany wraz z gminą Dolna Lutynia w Czechach ma być żywym pomnikiem przeszłości tej ziemi. Wspomnieniem dawnych czasów, kiedy to przemyt był podstawą egzystencji nie tylko mieszkańców przygranicznych miejscowości, ale całych gospodarek. Współczesny „przemyt nie będzie miał nic wspólnego z przeszłością w sferze zjawisk gospodarczych – ma to być tylko wycieczka utartymi szlakami „przemytniczymi”, a przemycanym „towarem” wrażenia i np.: zjedzone czeskie knedliki w umówionej karczmie o drugiej nad ranem.

DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE I ZABEZPIECZAJĄCE

W KOMPETENCJACH GMINY:

- Utworzenie wszystkich objętych waloryzacją przyrodnicza form ochrony przyrody
- Ochrona lasów przylegających do Szwajcarii Czyżowickiej (instytucjonalna)
- Zabezpieczenie Południowopolskiego Szlaku Migracji zwierząt przed skutkami budowy i eksploatacji Autostrady A1
- Ochrona lokalnych znaków towarowych i receptur wyrobów spożywczych oraz rękodzieła
- Promocja nazwy „Północne Morawy”
- Organizacja wewnętrznego (sołectkiego, gminnego, branżowego) systemu kontroli jakości wyrobów spożywczych – laboratorium winiarskie, serowarskie itp. Połączone z procesem certyfikacji tych wyrobów
- Ułatwienia w procesie oczyszczania i zbiórki „niczych” śmieci (doprowadzenie gminy i wybranych gospodarstw do uzyskania certyfikatów w dziedzinie kontroli, zarządzania i utylizacji odpadów)
- Stworzenie systemu pomocy prawnej dla mieszkańców w zakresie problematyki dot. Tur.
- Stworzenia biura aplikacji indywidualnych (po roku 2007)
- Grupa przeszkolonych przewodników po gminie
- Grupa Randżersów – Lokalnych strażników otoczenia mogących w każdej chwili nieść pomoc turystom w okolicy działania, dyskretnie, ale jawnie ochraniać lokalne wartości przed turystami w razie potrzeby współpracować z wyspecjalizowanymi służbami
- Zewnętrzni agenci gminy – zewnętrzny dział promocji gminy – w mieście wojewódzkim (Katowice) w Warszawie, ale i w Ostrawie. Zadaniem Zewnętrznej Agencji Gminy jest z jednej strony wyszukiwanie wszystkich dostępnych środków pomocowych i wsparcia z drugiej promocja gminy tj. sprzedaż Produktu Turystycznego Gminy
- Utworzenie lokalnego systemu poręczeń wzajemnych i gwarancji finansowych dla lokalnych inicjatyw zgodnych z polityką rozwoju turystyki w gminie Gorzyce

DZIAŁANIA WTÓRNE I ZABEZPIECZAJĄCE W KOMPETENCJACH LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI INSPIROWANE PRZEZ UG

- Lokalne wypożyczalnie środków transportu (wzajemne świadczenie usług)
- Zróżnicowana oferta noclegowa i pobykowa (od najtańszych do średnio zamożnej [?])
- System dystrybucji lokalnych wyrobów spożywczych – oboże, karczmy, sklepy
- Wprowadzenie „Paszportu pobykowego w gminie” umożliwiającego korzystanie z wybranych atrakcji, środków transportu, obiektów sportowych w gminie przez turystów (można w przyszłości rozszerzyć jego działanie na gminy sąsiednie w tym Lutynia)

WYTWORZENIE PRODUKTU TURYSTYCZNEGO GMINY

Ostatecznym efektem działań Projektu Rozwoju Turystyki (PRoTur) w Gminie Gorzyce jest wytworzenie tzw. „Produktu Turystycznego”. Produkt Turystyczny jest to gotowy dający się zweryfikować przedmiot występujący obrotu handlowym pomiędzy wytwórcą a klientem.

Produkt turystyczny powstaje wielofazowo. Do sprzedawcy należy decyzja, w jakim stanie zaawansowania jego powstania można go wystawić do sprzedaży rynkowej. Należy pamiętać o podaniu rzetelnej informacji o produkcie w folderach reklamowych i innych materiałach promocyjnych

Wytwórcami produktu będą uczestnicy Programu Rozwoju Turystyki na każdym etapie jego powstawania.

Klientami będą Odbiorcy (określeni wyżej)

Do zadań Inicjatorów PRoTur należy:

- Wytworzenie produktu turystycznego w określonych ramach czasowych. Parametrem mierzalnym będzie tutaj stan gotowości uczestników programu do podjęcia działalności usługowej w ramach PRoTur.
- Oszacowanie wartości produktu. Wycena wartości poszczególnych części składowych Produktu, a następnie ich zsumowanie w poszczególnych pakietach usług
- Standaryzacja i kontrola usług w ramach produktu. Jeżeli będą występować procesy świadczenia usług w różnych miejscach należy stworzyć system kryteriów porównujących poziom i zakres świadczonych usług. Po oszacowaniu ich wartości należy dbać o zgodność wartości usług do ich oferowanej ceny przez usługodawcę.
- Podział zysku ze sprzedaży. Jeżeli powstanie system Kart Pobytowych w Gminie Gorzyce należy stworzyć system dystrybucji zysków – najlepiej analogicznie do tego, jaki istnieje w regionach narciarskich w Alpach. Systemem można objąć wypożyczalnie środków transportu, basen, urządzenia sportowe, średniej klasy standardowe noclegi i gastronomię, podstawowe atrakcje, ubezpieczenie pobytowe, transport powrotny lokalnymi środkami transportu
- Gwarancje. Najważniejszą cechą każdego produktu oprócz jego jakości jest pewność, jaką otrzymuje kupujący, co do zadośćuczynienia za ujawnienie się ewentualnych wad wynikających z przyczyn obiektywnie niezależnych od wytwórcy a powstałych w trakcie realizowania usługi bądź po nabyciu towaru. W przypadku Produktu turystycznego określenie wady precyzują odpowiednie ustawy. W przypadku PRoTur rolę inicjatora procesu będzie zapoznanie jego uczestników z obowiązującym w tej kwestii Polskim (Europejskim) prawem. Analogicznie sprawa wygląda na poziomie wytwarzania, produkcji i obrotu produktami lokalnymi. Należy zaznajomić wytwórców z

obowiązującymi w tym zakresie normami, a następnie utworzyć ciało kontrolujące jakość lokalnych produktów.

- Systemem gwarancji można objąć tylko tych wytwórców, którzy dobrowolnie poddają się systemowi nadzoru. Cały system gwarancyjny może powstać we współpracy z Firmami Ubezpieczeniowymi, co wymaga odrębnego opracowania

WNIOSKI

1. Rozpocząć proces szkoleń połączonych z przekazywaniem informacji o PRoTur. Od stycznia 2004
2. Powołać lokalną organizację turystyczną grupującą pionierów PRoTur. Najprościej jako stowarzyszenie. Czas rok 2004.
3. Plany i projekty infrastrukturalne (Wenecja Północno Morawska, Most widokowy, Wieża kościoła w Rogowie). Od 2004 do 2015 roku.
4. System gwarancyjny niezbędny niezwłocznie po wytworzeniu produktu turystycznego (na każdym etapie jego udostępnienia odbiorcom)

PODSUMOWANIE

Wyczerpanie tematu rozwoju turystyki w Gminie Gorzyce wydaje się niemożliwe na obecnym etapie zaawansowania badań. W tym miejscu wskazane jest jeszcze raz podkreślić konieczność akceptacji Programu Rozwoju Turystyki przez mieszkańców Gminy Gorzyce. Zwłaszcza należy dążyć do wytworzenia klimatu akceptacji obecności obcych turystów na terenie swojej gminy (swojej miejscowości). Doświadczenie innych społeczności pokazuje, że nie jest to proces łatwy. Dla przykładu: w Tatrach zapoczątkował go Władysław Chałubiński w XIX wieku. Efekty jego pracy widoczne są dopiero dzisiaj, przy czym nawet teraz nie brakuje przeciwników jego idei wśród górali.

Przystępując do wdrażania Programu Rozwoju Turystyki trzeba być również świadomym oporu i sceptycznego nastawienia ze strony grup i jednostek. Rolą inicjatorów procesu rozwoju turystyki będzie, więc: czuwanie nad kierunkową poprawnością przemian, podtrzymywanie idei w chwilach zawahania, bycie życzliwym rozjemcą w sporach, przyjmowanie na siebie funkcji powiernika ludzkich wątpliwości.

Rola to tyle trudna ile budująca – władza to przecież służba społeczeństwu, a ci, którzy ją sprawują cieszą się wraz z jej beneficjentami, bo przecież to również oni z efektów jej pracy korzystają.

Waldemar Szendera

Afiliacje:

1. Pracownia Zachowania Bioróżnorodności Górnego Śląska CZRB – OB. PAN
ul. Prawdziwka 2 Warszawa
2. Pracownia Śląskiego Ogrodu Botanicznego UŚI. ul. Jagiellońska 28 Katowice
3. Śląski Ogród Botaniczny ZS ul. Zamkowa 4 Mikołów - Mokre